

Arbetsmiljön i Västra Götaland och Halland

Årsrapport 2019 – aktuell arbetsskadestatistik samt LOs
förslag på åtgärder för en bättre arbetsmiljö.

LO-distriktet i Västsverige

Innehåll

Innehåll.....	2
Inledning	2
Trender på arbetsmarknaden	4
Färre anmälda arbetssjukdomar 2018	5
Ökad psykosocial ohälsa	8
Regler för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön	8
Arbetsmiljöarbete	8
Arbetsolyckor 2009-2018.....	10
Arbetsolyckor med dödlig utgång i Sverige.....	12
Insatser för en bättre arbetsmiljö.....	13
LOs slutsatser och förslag	14
LOs policyförslag:.....	14

Producerad av LO-distriktet i
Västsverige 2019.
Läs mer om oss på
vastsverige.lo.se

Inledning

LOs vision är att inga människor ska dö av sitt arbete. 2018 förolyckades 58 personer på sitt arbete* i Sverige. Det är 24 fler än 2015, trenden går alltså åt helt fel håll. Samtidigt skadades över 33 000 personer av sitt arbete 2018. Till detta kommer cirka 5 300 personer som dör för tidigt på grund av det arbete de har utfört¹. Det är inte acceptabelt. I gråzonen finns också flera hundra människor som tar självmord som kan vara orsakat av situationen i arbetslivet.

Alla människor ska ha rätt till en trygg och säker arbetsmiljö. De som arbetar ska även kunna avsluta sina arbetsliv med den fysiska och psykiska hälsan i behåll. Idag är en god arbetsmiljö inte verklighet för alla. Det kan handla om hög arbetsbelastning, låg bemanning, arbete på obekväma tider, ensamarbete och hot eller våld. Det finns också en ökande trend med sämre arbetsvillkor vid tidsbegränsade anställningar, deltidsarbete och allt fler anställda i bemanningsbranschen. De senaste åren har också ”gigekonomin” och ”egenanställningar” blivit ursäkter för dåliga anställningsvillkor. Psykosociala arbetsmiljörisiker har identifierats som en av de största utmaningarna inom arbetsmiljöarbetet. Diagnoser av psykosocial karaktär är idag den vanligaste sjukskrivningsorsaken bland kvinnor och den näst vanligaste bland män.

I arbetet för en god arbetsmiljö spelar facket en viktig roll. Vägen till att nå nollvisionen går genom att det systematiska arbetsmiljöarbetet blir bättre på alla arbetsplatser. Därför måste också den fackliga aktivitetsnivån och bevakningen höjas, så att arbetsgivarna uppfyller sina lagstiftade skyldigheter. Här har skyddsombuden en nyckelroll på arbetsplatserna.

Under 2017 gjorde Svenskt Näringsliv ett utspel mot skyddsombudens roll och krävde en lagändring. Man menade att ombuden inte skulle vara fackliga utan skulle ersättas av oberoende rådgivare.² Till dags dato har ingen förändring skett, men utspelet var ett av flera angrepp på den svenska modellen.

Statistiken för 2018 visar att arbetssjukdomarna fortsätter att minska. Det är bra, men det är fortfarande allt för många som skadas, blir sjuka eller omkommer på och på grund av sina arbeten.

Den socialdemokratiskt ledda regeringen har i regeringsförklaringen 2019 givit Arbetsmiljöverket uppdrag att ta fram åtgärder att nå en nollvision för dödsfall i arbetet. Fler arbetsmiljöinspektörer utlovades också.

I det nyvalda EU-parlamentet propagerar Socialdemokraten Johan Danielsson framgångsrikt för en Europeisk nollvision mot dödsolyckor i arbetet.

---

* I siffran ingår personer som till exempel varit värnpliktiga, anställda i utländska företag samt vissa elever. Räknar man bort den gruppen uppgår antalet dödsfall till 50.

¹ Arbetsmiljöverket – Arbetsrelaterad dödlighet – delrapport 1, 2019

² https://www.svensktnaringsliv.se/fragor/arbetsmiljo/facken-har-for-stor-makt-over-skyddsombud_687387.html

Det finns också en rad utredningar som kommer att påverka arbetsmiljön med många utredningsförslag

- Pensionsålder
- Höjda böter för stora företag vid brott mot arbetsmiljölagstiftning
- Uppdrag om Analys av dödsolyckor
- Uppdrag om arbete mot diskriminering, kränkande särbehandling och sexuella trakasserier

Vi kan bara konstatera att allianspartierna har siktet inställt på arbetslagstiftningen – bland annat genom att kräva genomgripande förändringar av LAS. Utredningsförslag på dessa kommer under 2020.

Arbetsmiljö i Sverige

Arbetsmiljöfrågorna är ständigt aktuella. En dålig arbetsmiljö kostar för både skattebetalarna och samhället på grund av sjuk- och rehabiliteringsutgifter. Dålig arbetsmiljö innebär förutom individuellt lidande också skattebortfall och färre som bidrar till att försörja en åldrande befolkning. Det har Sverige inte råd med. En internationell studie av 300 företag i 15 länder visar att satsningar på förebyggande arbetsmiljö ger minst dubbelt så mycket tillbaka.³

En god arbetsmiljö är en förutsättning för att kunna arbeta ett helt arbetsliv. SCBs undersökningar visar att det under slutet av 00-talet anas en liten återhämtning i arbetsmiljön efter att den snabbt försämrades under 1990-talet. LO menar att det är svårt att dra slutsatsen att arbetsmiljön skulle blivit bättre eftersom färre nås av SCBs arbetsmiljöundersökningar idag. I Sverige finns också många arbetare från andra EU-länder. Dessa nås inte av undersökningarna och troligtvis arbetar de i sämre arbetsmiljöer.⁴

I denna rapportens senare del finns ett avsnitt om dödsolyckor i arbetet. Viktigt att påpeka är att det är betydligt fler som dör av arbetsrelaterade sjukdomar än som förolyckas på arbetsplatser årligen.⁵ Högre krav i arbetslivet eller exponering för skadliga ämnen är två exempel på faktorer som påverkar. Människor ska inte förolyckas på arbetet, men ingen ska heller behöva dö av sjukdomar som är arbetsrelaterade.

Trender på arbetsmarknaden

I takt med att arbetsmarknaden förändrats har nya risker uppstått i arbetslivet. År 2005 ansåg över 20 procent av arbetstagarna i EU-länderna att arbetsrelaterad stress riskerade deras hälsa. Ett antal riskområden identifierades: nya former av anställningsavtal och otrygga anställningsformer, intensifiering av arbetet, höga

³ Ljung, David (2014), *Vad kan vi vinna på att göra de sjuka jobben friska? – Arbetsmiljöns betydelse för individer och resultat i svensk ekonomi*, Tankeverksamheten inom Arbetarrörelsen i Göteborg.

⁴ Gellerstedt, Sten (2013), *Arbetsmiljö 2012 – klass och kön*, LO, s. 35-36.

[http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_arbetsmiljo_klass_kon_2012_webb_pdf/\\$File/Arbetsmiljo_klass_kon_2012_webb.pdf](http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_arbetsmiljo_klass_kon_2012_webb_pdf/$File/Arbetsmiljo_klass_kon_2012_webb.pdf)

⁵ Arbetsmiljöverket (2010), *Arbetsrelaterade dödsfall i Sverige*, Rapport 2010:3, s. 5.

http://www.av.se/dokument/aktuellt/kunskapsversikt/RAP2010_3.pdf

känslomässiga krav, arbetsförhållanden som påverkar balansen mellan arbete och privatliv negativt samt en åldrande och mer sårbar arbetskraft.⁶

2016 var 4,2 miljoner personer anställda i Sverige. 15 procent av dessa hade tidsbegränsade anställningar. Men skillnaderna är stora om man jämför kvinnor och män, tjänstemän och arbetare. Bland arbetarna var 21 procent tillfälligt anställda, motsvarande siffra för tjänstemännen var tolv procent. Det är också vanligare att kvinnor har tidsbegränsade anställningar än män. Bland arbetarkvinnorna var 25 procent tillfälligt anställda, bland arbetarmännen 17 procent.⁷

2000-talets svenska arbetsmarknad har blivit mer polariserad där lågkvalificerade och lågavlönade arbeten inte försvinner utan tvärtom ökar i antal samtidigt som även arbeten med höga kvalifikationskrav ökar men i mindre omfattning.⁸

En tydlig trend på arbetsmarknaden, som i allra högsta grad påverkar arbetsmiljön, är att många enklare arbeten utarmas på innehåll. Detta ger enformiga arbetsuppgifter som ofta leder till arbetsskador. Över hälften av LOs medlemmar arbetar fysiskt under hela arbetsdagen. Allra mest utsatta för dålig arbetsmiljö är kvinnor inom LO-yrkena. Denna grupp har också liten möjlighet att påverka det egna arbetet, vilket också är en faktor som är avgörande för arbetsmiljön. Få kvinnliga LO-medlemmar arbetar dagtid på vardagar. Arbete på obekväma tider ökar risken för hot och våld. Dessutom har tillgången till företagshälsovård försämrats, vilket främst drabbat kvinnliga arbetare i privat service och offentlig sektor.⁹

Färre anmälda arbetssjukdomar 2018

Under 2016-2017 bröts trenden med den ökade sjukfrånvaron som varit pågående sedan 2010. Statistiken för 2018 visar på en minskning av anmälda arbetssjukdomar, både hos kvinnor och bland män. Dock är arbetssjukdomar fortfarande vanligare bland kvinnor medan arbets- och dödsolyckor vanligare bland män.

Det som är utmärkande för en arbetssjukdom är att besvären uppstår efter flera år av skadlig exponering. Besvären kan vara av både fysisk eller psykisk karaktär. Mellan 2009 och 2014 dubblades antalet anmälningar om arbetssjukdom. Samtidigt har antalet som får sina arbetssjukdomar godkända minskat.¹⁰

I rapporten *Arbetsskador 2017* ger Arbetsmiljöverket den förklaring som enligt dem verkar mest trolig: Förändrad handläggning av sjukdomsfallen hos Försäkringskassan.

---

⁶ Europeiska arbetsmiljöbyrån (2007), Expertprognos om nya arbetsrelaterade psykosociala risker, Facts 74. <https://osha.europa.eu/sv/publications/factsheets/74/view> ⁵LO (2012), *Anställningsformer 2011*, s. 18. [http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027492914_anstallningsformer_2011_pdf/\\$File/Anst%C3%A4llningsformer_2011.pdf](http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027492914_anstallningsformer_2011_pdf/$File/Anst%C3%A4llningsformer_2011.pdf)

⁷ LOs rapport: *Anställningsformer och arbetstider 2017* Fast och tidsbegränsat anställda samt hel- och deltidanställda efter klass och kön år 1990–2016 Författare: Mats Larsson, enheten för avtalsfrågor

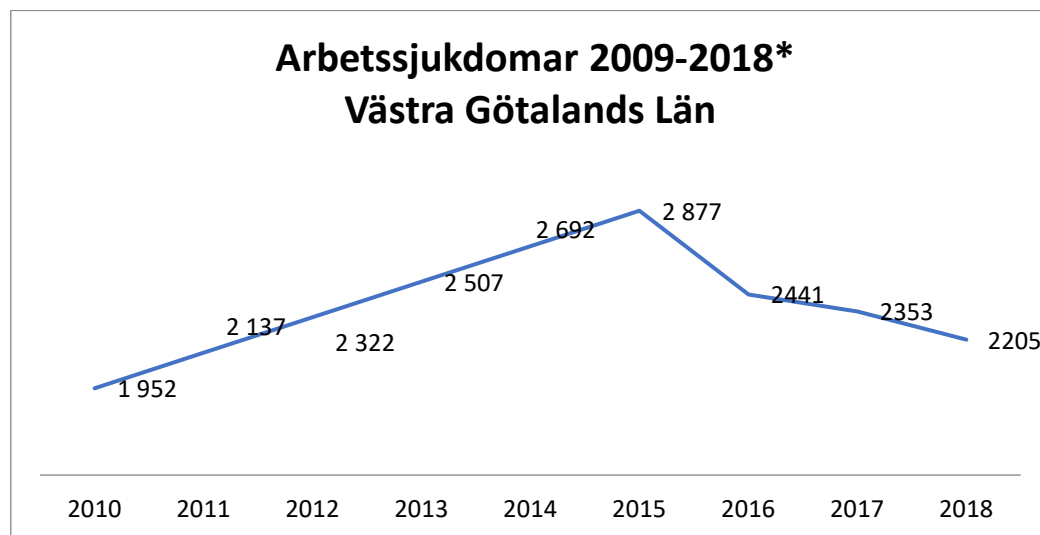
⁸ Åberg, Rune, "Tjugohundratalets arbetsmarknad – fortsatt uppkvalificering eller jobbpolarisering?", *Ekonomisk Debatt*, Nr. 2, 2013. Se också Carl Grand, Ryszard Szulkin och Michael Tåhlin, "Arbetslivet halkar efter: de enkla jobben försvinner inte", *Sociologisk Forskning*, Nr. 1, 2004.

⁹ Gellerstedt, Sten (2013), *Arbetsmiljö 2012 – klass och kön*, LO, s. 4.

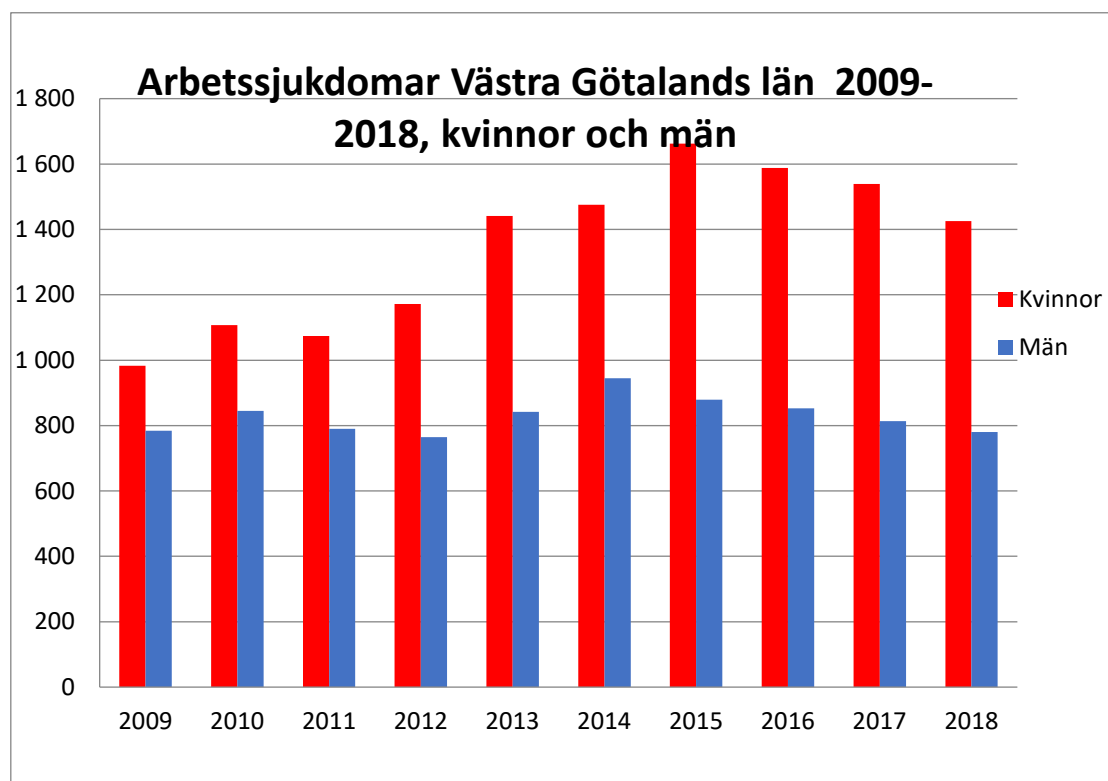
¹⁰ <https://www.afaforsakring.se/nyhetsrum/pressmeddelanden/2016/04/stor-okning-av-antalet-anmalningar-om-arbetssjukdom/>

Så här formuleras det i rapporten: ”Utvecklingen av hur många sjukfall som startar och av hur långa de blir tyder på att Försäkringskassans arbete med att stärka handläggningen av sjukskrivningsärenden och därmed öka kvalitén i besluten är en central faktor till att sjukfrånvaron nu minskar.”

Verket konstaterar också att detta ökar möjligheterna att nå regeringens mål där det så kallade sjukpenningtalet ska minska till högst 9,0 dagar under år 2020.¹¹

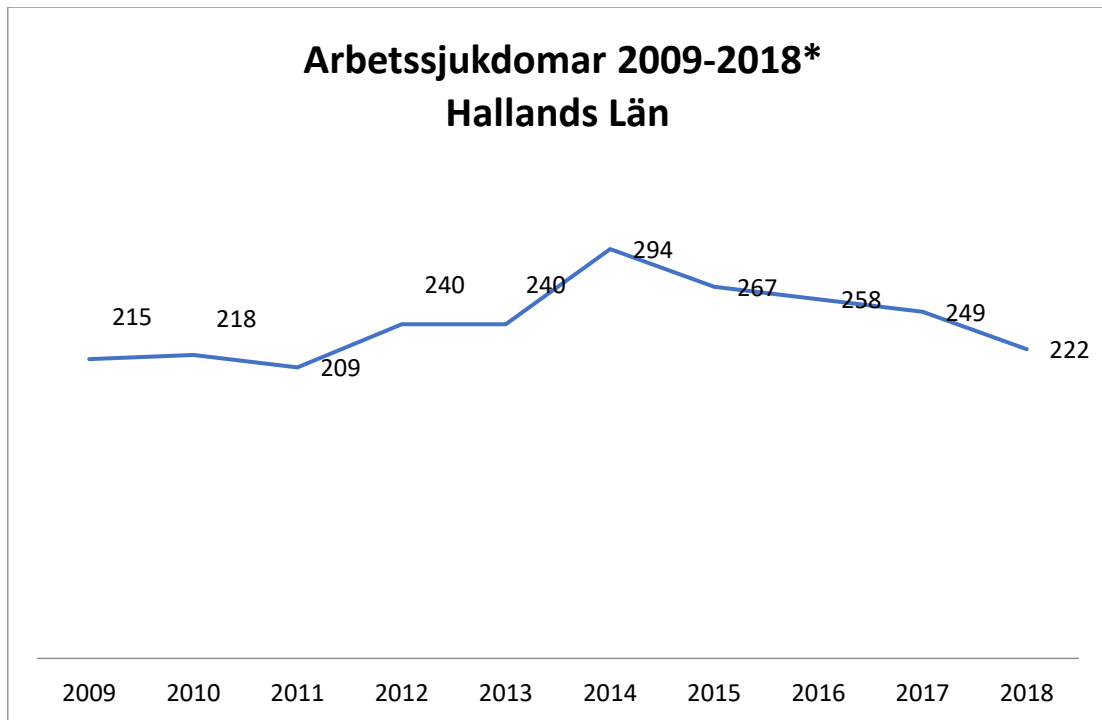

Källa: Arbetsmiljöverket, *Arbetsskador 2018 – län och kommun.*

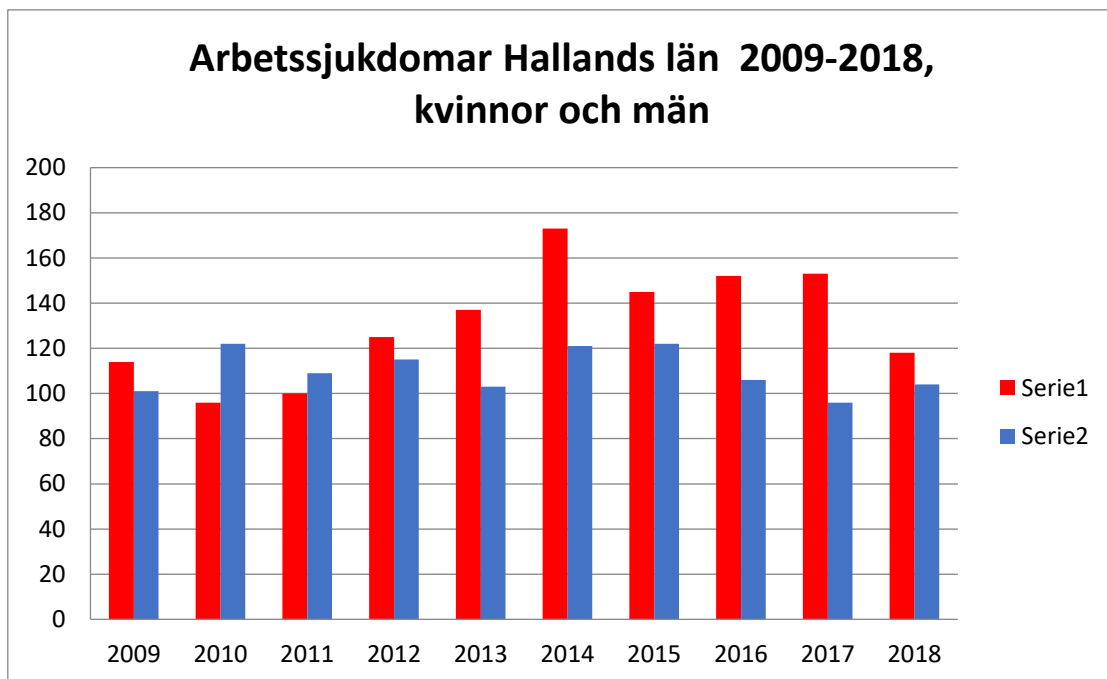

Källa: Arbetsmiljöverket, *Arbetsskador 2018 – län och kommun.*

¹¹ <https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/1596d32b-7ff7-4811-8215-d90cb9c2f38d/socialforsakringsrapport-2017-13.pdf?MOD=AJPERES&CVID=>

Källa: Arbetsmiljöverket, *Arbetsskador 2018 – län och kommun.*

Källa: Arbetsmiljöverket, *Arbetsskador 2018 – län och kommun.*

Ökad psykosocial ohälsa

Mer fokus på organisatoriska och sociala frågor behövs på svenska arbetsplatser. Psykosociala arbetsmiljörisker har nämligen identifierats som en av de största utmaningarna inom arbetsmiljöarbetet.¹² Psykiska diagnoser är den vanligaste sjukskrivningsorsaken bland kvinnor och näst vanligast bland män.¹⁰ Den psykiska ohälsan har framförallt ökat hos unga kvinnor.¹³ Det är också den psykosociala ohälsan som ökar mest och tillsammans med belastningsskadorna är detta de vanligaste sjukskrivningsorsakerna.¹⁴ I maj 2017 var sjukpenningtalet för kvinnor 14,1 dagar och för män 7,3 dagar. Kvinnors sjukpenningtal är därmed 92 procent högre än männens.¹⁵

Risken för att påbörja ett sjukfall med psykisk diagnos är 28 procent högre för kvinnor än för män. Offentliganställda löper större risk att bli sjukskrivna med en psykisk diagnos. Det gäller både kvinnor och män. En ansträngande fysisk arbetsmiljö innebär förhöjd risk för sjukskrivning, medan vård- och omsorgsyren medför risk för sjukskrivning med psykiska diagnoser.¹⁶

Det är vanligare i LO-grupperna att lämna arbetslivet med sjukersättning de sista åren fram till ålderspensionen. En av förklaringarna är brister i arbetsmiljön.¹⁷ Forskning visar på ökad risk för att utveckla både depressions- och utmattningssyndrom under sådana förhållanden.¹⁸

Regler för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön

Tidigare har det saknats regelverk för hur arbetsgivarna ska arbeta med den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Sedan våren 2016 finns det nya regler, AFS 2015:4, kring hur arbetsgivarna ska arbeta med dessa frågor. Reglerna ersätter de tidigare råden och är bindande tillskillnad från råden som enbart var rådgivande. De nya föreskrifterna som trädde i kraft den 31 mars 2016 reglerar kunskapskrav, mål, arbetsbelastning, arbetstid och kränkande särbehandling. Det finns ännu ingen redovisad utvärdering över hur regelverket har tillämpats.

Arbetsmiljöarbete

Enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter AFS 2001:1 ska varje arbetsplats bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Undersökningar från både SCB och LO visar att så

¹² https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/a2001891-5c47-4b8a-b47b-64dfbbd48555/socialforsakringsrapport_2016_07.pdf?MOD=AJPERES = s 5

¹⁰ Försäkringskassan, *Sjukskrivningar och psykiska diagnoser – ny rapport*, Pressmeddelande 2013-12-16.

¹³ LO (2008), "Ökad ohälsa hos unga på arbetsmarknaden", 2008-12-02.

http://www.lo.se/start/tal_och_artiklar/okad_ohalsa_bland_unga_pa_arbetsmarknaden

¹⁴ AFS 2015:4 Organisatorisk och social arbetsmiljö

¹⁵ <https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/1596d32b-7ff7-4811-8215-d90cb9c2f38d/socialforsakringsrapport-2017-13.pdf?MOD=AJPERES&CVID=>

¹⁶ Försäkringskassan, *Sjukfrånvaro i psykiska diagnoser – En studie av Sveriges befolkning 16-64 år*, Socialförsäkringsrapport 2014:4, s. 5, 35, 36, 43.

¹⁷ Morin, Mats och Andersson, Renée (2013), *Pensionsreform i full tid*, LO, s. 21-25.

¹⁸ SBU (2014), *Arbetsmiljöns betydelse för symtom på depression och utmattningssyndrom – En systematisk litteraturöversikt*, s.13-14.

inte är fallet.¹⁹ I LOs skyddsombudsenkät 2012 svarade 68 procent att det pågick systematiskt arbetsmiljöarbete på deras arbetsplatser. Samtidigt var det bara drygt 30 procent av ombuden som angav att man hade skriftliga riskbedömningar. Endast 35 respektive 28 procent ansåg att deras chefer hade tillräckliga kunskaper respektive tillräckligt med tid för att driva frågor om och åtgärda risker i arbetet. Rutinerna finns men riskerna åtgärdas inte av arbetsledningen.²⁰

Det finns anledning att tro att skyddsombudens arbete kringskärs även på andra sätt. I LOs rapport: Trakasserier av skyddsombud framkom en tredjedel av alla skyddsombud hindras i sitt uppdrag, tolv procent har utsatts för trakasserier och sex procent har hotats eller utsatts för våld.²¹

Arbetsmiljöverkets uppgift är främst att inspektera om arbetsmiljölagen följs. I sin första budget 2007 minskade den borgerliga regeringen anslagen till Arbetsmiljöverket med 160 miljoner kronor. Neddragningarna har bl. a. lett till att Sverige inte längre lever upp till ILOs konvention om en yrkesinspektör på 10 000 arbetstagare.²²

Att vi ändå har en förhållandevis god arbetsmiljö i Sverige, till skillnad från många andra länder, beror till stor del på det arbete som de fackliga skyddsombuden bedriver.²³ Även det samarbete som finns mellan arbetsmarknadens parter i Sverige påverkar förutsättningarna för en bättre arbetsmiljö.

---

¹⁹ Gellerstedt, Sten (2013), *Arbetsmiljö 2012 – klass och kön*, LO, s. 35. Se även Gellerstedt, Sten (2013), *Skyddsombudens erfarenheter 2012*, LO, s. 39.

²⁰ Gellerstedt, Sten (2013), *Skyddsombudens erfarenheter 2012*, LO, s. 39.

²¹ Gellerstedt, Sten och Melin, Sanna (2016), *Trakasserier av skyddsombud*, s. 6

²² Wreder, Johanna, "Sverige lever inte upp till ILO-konventionen", *Arbetet*, 2013-11-27.

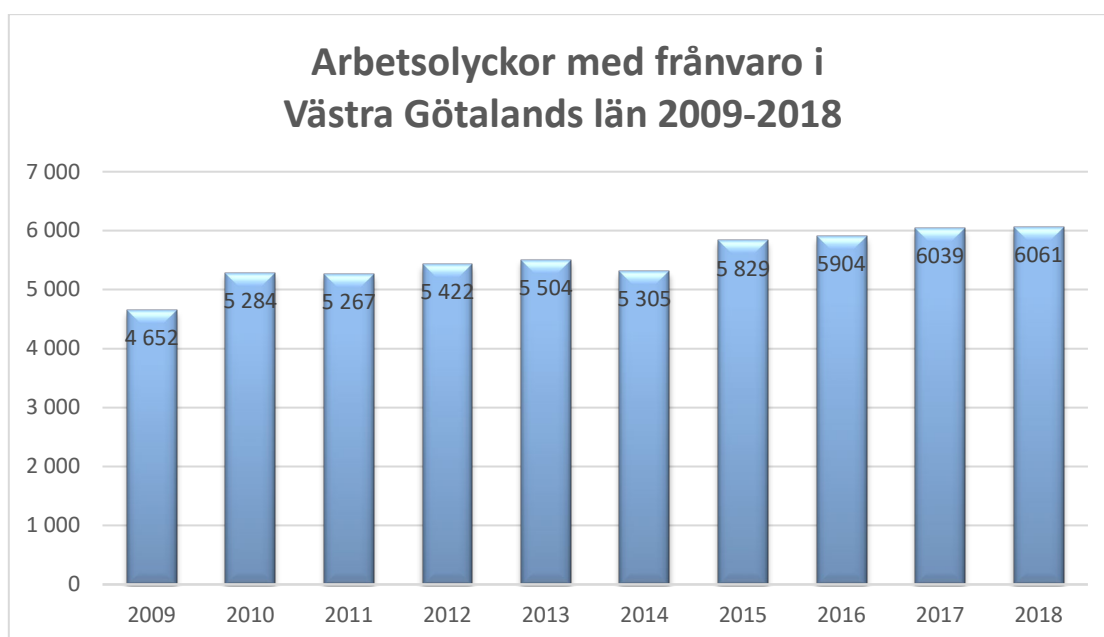
²³ Gellerstedt, Sten (2013), *Skyddsombudens erfarenheter 2012*, LO, s. 8.

Arbetsolyckor 2009-2018

I följande stycken presenteras arbetsskadestatistik från Arbetsmiljöverket. I statistiken ingår anmälda arbetsskador med minst en dags frånvaro och anmälningarna kommer från alla typer av branscher och innefattar anställda och egenföretagare. I kategorin arbetsskador räknas alla typer av arbetsolyckor, arbetssjukdomar samt färdolycksfall – olyckor till och från arbetet. Här behandlas statistik över antal *anmälda* arbetsolyckor med frånvaro minst en dag, arbetsolyckor med dödlig utgång samt anmälda arbetssjukdomar. Observera att det är skillnad mellan anmälda och godkända arbetsskador.²⁴

Av diagrammen nedan framgår att under 2018 har 6061 arbetsolyckor som medförde sjukfrånvaro under minst en dag anmälts i Västra Götalands län och motsvarande siffra i Halland är 1159. Siffrorna gäller arbetstagare och egenföretagare. De flesta anmälningarna kommer från tillverkningsindustrin samt vård-, omsorgs- och socialtjänstsektorn.

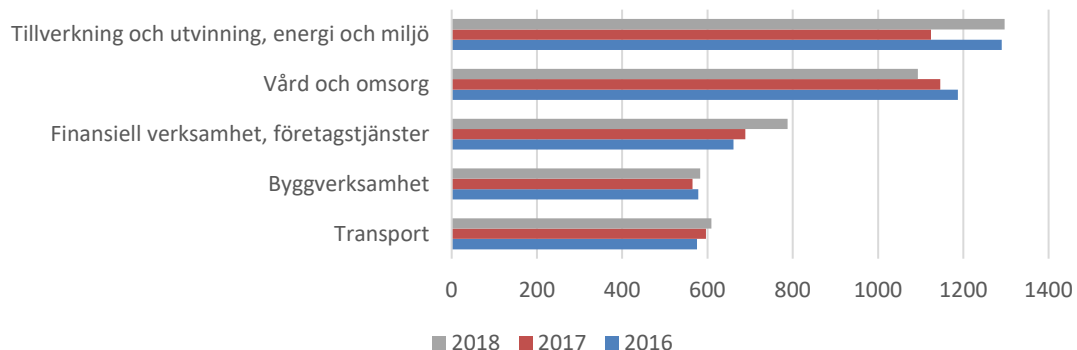
Arbetsskador anmäls ofta efter ganska lång tid efter det att de inträffat. Arbetsmiljöverket räknar med att siffrorna för ett år ökar med ca 4 procent under efterföljande år på grund av sena anmälningar.

Källa: Arbetsmiljöverket, *Arbetsskador 2018 – län och kommun*.

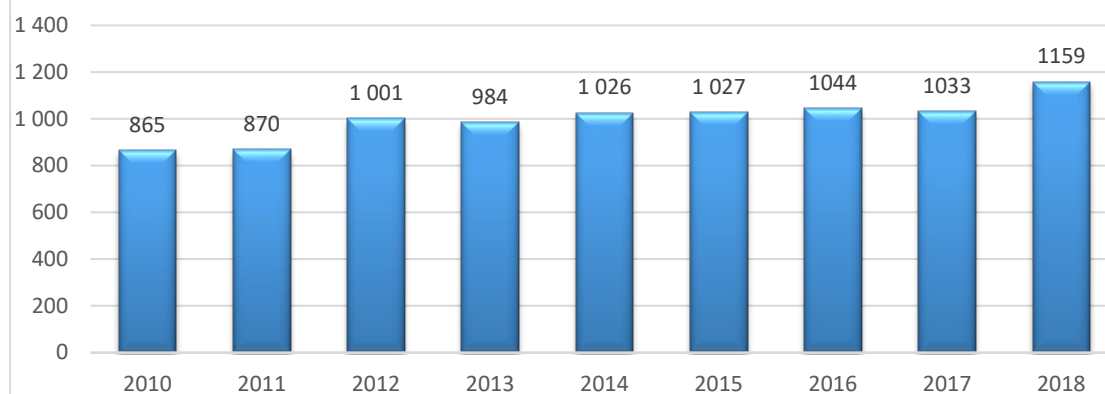
²⁴ Arbetsmiljöverket, *Stor skillnad mellan antalet anmälda och antalet godkända arbetsskador*, Pressmeddelande 2009-06-09. <http://www.av.se/pressrum/pressmeddelanden/2009/15964.aspx>

Arbetsolyckor med sjukfrånvaro, vanligaste branscher Västra Götalands län 2016-18

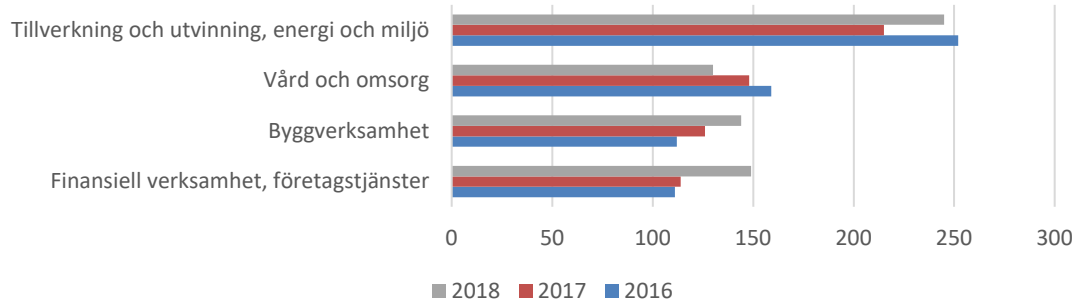
Källa: Arbetsmiljöverket, *Arbetssskador 2018 – län och kommun.*

Arbetsolyckor med frånvaro i Hallands län 2009-2018

Källa: Arbetsmiljöverket, *Arbetssskador 2018 – län och kommun.*

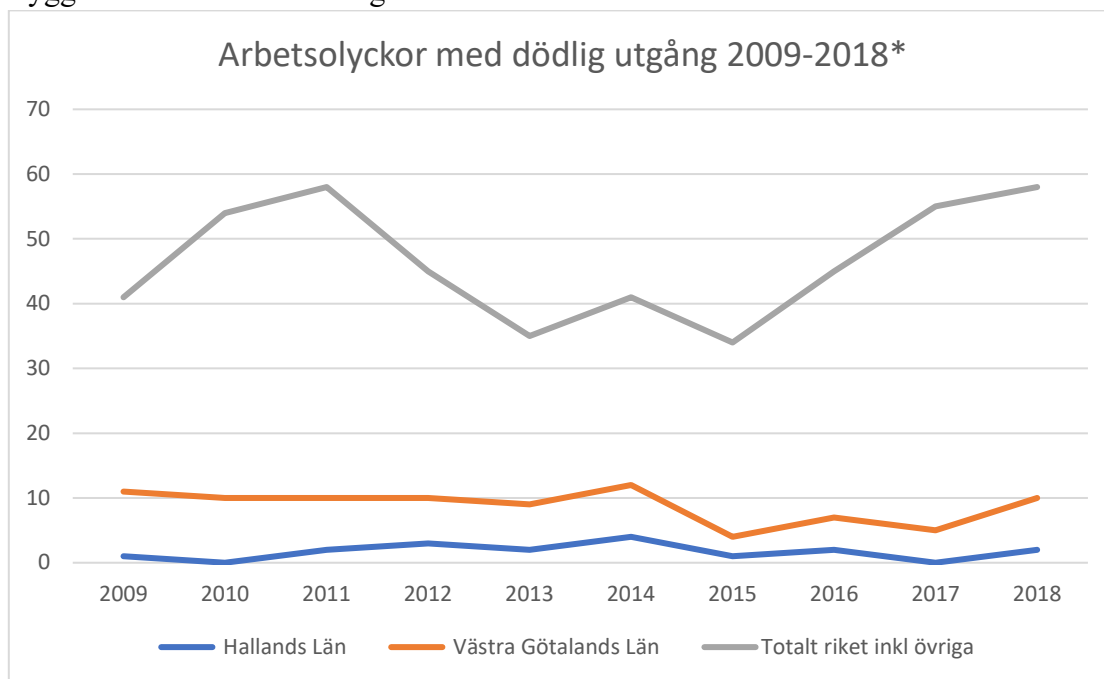
Arbetsolyckor med frånvaro, vanligaste branch, Hallands län 2016-18

Källa: Arbetsmiljöverket, *Arbetssskador 2018 – län och kommun.*

Arbetsolyckor med dödlig utgång i Sverige

Under 2018 förolyckade 58 personer i arbetsolyckor i Sverige enligt statistik från Arbetsmiljöverket. Av dessa förolyckades tio i Västra Götalands län och två i Halland.²⁵ Flest dödsolyckor sker i branscherna transport- och magasineringsföretag, byggindustri och tillverkningsindustri.²⁶

Källa: Arbetsmiljöverket, *Arbetskadorna 2018 – län och kommun*.

* I siffrorna har även övriga räknats med: värnpliktiga, intagna för vård i kriminalvårdsanstalt m.fl. och anställda i utländska företag som är verksamma i Sverige men registrerade i andra länder samt vissa elever.

Arbetsmiljöverkets statistik ger dock inte en heltäckande bild. Totalt dör i Sverige minst 1 400 människor varje år i arbetsrelaterade sjukdomar, olycksfall eller självmord enligt LO. Bland dessa finns exempelvis cirka 500 personer som dör i cancer på grund av sitt arbete, och 400 som avlidit i hjärtinfarkt på grund av de högt ställda kraven på jobbet.²⁷

²⁵ Arbetsmiljöverket, Rapport 2017:1, *Arbetskadorna 2017*, sid.40

²⁶ Arbetsmiljöverket, Arbetskadestatistik, www.webbstat.av.se

²⁷ LO, (2013), "Regeringen bryter mot internationella arbetsmiljöregler", 2013-11-27.

http://www.lo.se/start/pressmeddelanden/regeringen_bryter_mot_internationella_arbetsmiljoregler
Arbetsmiljöverket (2010), *Arbetsrelaterade dödsfall i Sverige*, Rapport 2010:3, s. 5.

Insatser för en bättre arbetsmiljö

Arbetsmiljön är arbetsgivarens ansvar. Grunden för att förbättra arbetsmiljön, lokalisera brister samt att förebygga olyckor är det systematiska arbetsmiljöarbetet. Ett effektivt arbetsmiljöarbete sker i samverkan mellan fack och arbetsgivare, men det förutsätter att det finns en stark lagstiftning, aktuell och relevant kunskap om arbetsmiljöproblem samt intresserade och utbildade arbetsgivare och skyddsombud.

Under de två mandatperioderna med borgerligt styre har det förebyggande arbetsmiljöarbetet försvagats. Anslagen till Arbetsmiljöverket skars ner och regeringen beslutade att lägga ner Arbetslivsinstitutet 2007.²⁸ Därför har vi nu sämre förutsättningar för att samla in kunskap om hur arbetslivet påverkar individen. En ny myndighet för arbetsmiljökunskap öppnade dock i juni 2018.

I slutet av mars i 2014 beslutade riksdagen om en nollvision för dödsolyckor i arbetslivet av dåvarande regeringen. I 2015 års vårändringsbudget lämnade den rödgröna regeringen nya förslag på arbetsmiljöområdet. Dåvarande arbetsmarknadsminister Ylva Johansson påbörjade arbetet för en långsiktig strategi för arbetsmiljöpolitiken tillsammans med arbetsmarknadens parter. I 2019 års regeringsförklaring ges Arbetsmiljöverket ett uppdrag att föreslå åtgärder för att nå en nollvision, fler arbetsmiljöinspektörer ulovas och Arbetsmiljöverkets anslag ökas 2020 efter en sänkning i riksdagens budget (M+KD) för 2019.

I EU-parlamentet propagerar Johan Danielsson (S) framgångsrikt för en europeisk nollvision mot dödsolyckor i arbetet.

---

²⁸ Regeringen/Arbetsmarknadsdepartementet, *Avveckling av Arbetslivsinstitutet*, Dir. 2007:42, <http://www.regeringen.se/content/1/c6/13/26/34/50f38ee9.pdf> Se också Thulin, Staffan, ”Jobbolyckorna ökar – anslagen minskar”, *Riksdag & departement*, 2013-11-04. <http://rod.se/jobbolyckorna-%C3%B6kar-anslagen-minskar/>

LOs slutsatser

LO arbetar aktivt för att förbättra på arbetsmiljöområdet. Den sittande socialdemokratiska ledda regeringen har till viss del följt LOs förslag men mycket återstår att göra. Tillgången till god arbetsmiljö är ojämnt fördelat.

För många av LOs medlemsgrupper är god arbetsmiljö långt ifrån verkligheten – deras arbetsmiljö innefattar höga nivåer av stress, låg egenkontroll, hög belastning och stora risker att utsättas för hot, våld och sexuella trakasserier. Särskilt utsatta för nämnda arbetsmiljöproblem är arbetarkvinnor. Samtidigt visar även analysen att kvinnor i lägre tjänstemannayrken påfallande ofta upplever brister i arbetsmiljön – regelbundet placerar de sig på liknande nivåer som både arbetarmän och arbetarkvinnor.

De viktigaste verktygen för en bättre arbetsmiljö; det systematiska arbetsmiljöarbetet och företagshälsovården används inte i den utsträckning som de borde.²⁹

För att på ett konstruktivt vis kunna arbeta mot de negativa trenderna inom arbetsmiljön måste vi förstå hur mönstren uppkommit. Både klass och kön formar vårt liv både i det privata och i arbetet. I arbetet påverkar kön och klass både vilka arbetsuppgifter vi utför och vilka risker vi utsätts för. Arbetsmiljön är en av kanalerna där ojämlikhet och ojämställdhet skapas och upprätthålls.

Det blir allt vanligare med ett upplägg av arbetsuppgifter som inte tar hänsyn till arbetstagarens behov. Detta sker till följd av rationaliseringsprocesser som lett till att arbetsuppgifterna på många håll blivit allt mer upprepande och tidspressade. Långa entreprenörskedjor och in- och uthyrning av personal riskerar också att skapa också oklarheter i ansvarsfördelning rörande arbetsmiljön. Samtidigt lever vi i ett samhälle där vi allt mer förväntas vara nåbara och arbetsredo under dygnets alla timmar.

Morgondagens arbetsmiljö går att förändra och förbättra. Med en klass- och könsmedveten analys och ett förändringsarbete som inkluderar flera samhällsaktörer kan vi uppnå stora förändringar. Målet är att skapa arbetsplatser där arbetstagare kan arbeta och trivas ett helt yrkesliv utan att drabbas av varken sjukdomar eller olyckor.

LOs policyförslag:

- Öka resurserna till forskning, utbildning, tillsyn och förebyggande arbetsmiljöarbete.
- Arbetsmiljöverket behöver få ökade resurser till – och prioritera upp – arbetet med tillsyn.
- Resurserna till de regionala skyddsombuden, som utgör en viktig resurs i det systematiska och förebyggande arbetsmiljöarbetet, behöver öka. Dessutom behövs kunskapshöjande satsningar på att sprida befintlig kunskap om olika fysiska, sociala och organisatoriska arbetsmiljörisker och hur dessa kan förebyggas – kunskap som finns men som i synnerhet för vissa fysiska risker delvis verkar ha fallit i glömska. Det behövs också mer forskning, bättre förebyggande arbete och frekventare tillsyn för att motverka bristerna i den

---

²⁹ Bättre och bättre dag för dag?, LO, 2018

organisatoriska och sociala arbetsmiljön. LO vill dessutom se mer forskning kring arbetsbelastning och arbetsvillkor i kvinnodominerade branscher.

- Stärk kvinnors makt över arbetet genom förbättrat ledarskap på arbetsplatsnivå i kvinnodominerade arbetaryrken. Syftet är utvidga kvinnors kontroll och inflytande över både arbetets upplägg och takt.
- Begränsa det riskfyllda ensamarbetet. Riskfyllt ensamarbete är en riskfaktor för både hot, våld och sexuella trakasserier. Det är dags att se det riskfyllda ensamarbetet för vad det är – en arbetsmiljörisk.
- Arbetsgivares ansvar att förebygga sexuella trakasserier måste stärkas. Det bör åligga samtliga arbetsgivare att göra en bedömning av risken att utsättas för sexuella trakasserier av tredje man. Det måste också komma till ett bättre skydd i lagstiftningen för anställda som riskerar att utsättas för sexuella trakasserier av tredje man.
- Nolltolerans för dödsolyckor, allvarliga arbetsolycksfall och arbetssjukdomar. Arbetet med att minska och eliminera allvarliga arbetsolycksfall och arbetssjukdomar måste vara en prioriterad fråga hos alla parter på arbetsmarknaden.
- Bevisregeln behöver ändras så att det blir lättare att få en arbetsskada godkänd. Dagens bevisregler i arbetsskadeförsäkringen behöver ändras eftersom de generellt sätt har missgynnat kvinnor.
- Säkerställ kvalificerad utbildning av skyddsombud. Skyddsombuden är de anställdas fackliga representanter i arbetsmiljöfrågor. Att skyddsombuden har tillgång till adekvat utbildning är en förutsättning för att de ska kunna genomföra sitt uppdrag på bästa vis.
- Alla arbetsgivare ska efterleva kravet på ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Systematiskt arbetsmiljöarbete fyller en viktig funktion, inte minst när det kommer till det förebyggande arbetet mot arbetsmiljöproblem.
- Alla anställda ska ha tillgång till kvalitetssäkrad företagshälsovård. Företagshälsovården är en viktig aktör i arbetet som syftar till att motverka olika former av arbetsrelaterad ohälsa. LO vill se en obligatorisk, högkvalitativ företagshälsovård som fokuserar på hälsa och ohälsa kopplat till arbetsförhållanden, inte en fritt vald ”godispåse” med allmänna hälsotjänster som erbjuds i ett begränsat antal företag och/eller till ett selektivt urval anställda.

**Trygghet för
vanligt folk**